

Busa-N.]; *contractar* [Busa-N.]; *contractament* [Busa-N.]; *contracta* [Belv.]; *contractació* [Belv.]; *contractable*; *contractant*; *contractador*; *contractista*; *contractual*.

El participi llatí corresponent, *CONTRACTUS*, -A, -UM 'contret' va passar a la major part de les llengües romàniques, per via popular i hereditària, amb el sentit de 'baldat', 'esguerrat', de vegades 'paralític': oc. ant. *contrach*, -ait, fr. ant. *contrait*, it. *contratto* cast. ant. *contrahecho* [c. 1230-c. 1600] etc.; posteriorment hi hagué en aquestes llengües refoses diverses, per les quals en it. trobem *attratto* (avui *rattratto*), fr. *contre-fait* (Gilliéron i Gougenheim, *RLiR* III, 18ss.), cast. *CONTRAHECHO* [S. XVI].

En català és molt freqüent en tots els medievals: «meraveylla --- no és resuscitar morts, ne sanar *contrets*», «Remembre't com Déus te pogra fer péra o fust o bèstia, si-s volgués: entín com te pogra fer *contret* o jueu o sarrahí o demoni», Lull (*Merav.*, *NCl.* IV, 271; *Doctr. Pu.*, Gili, p. 103); «cra u *contreyt* que avia nom Acerbus, lo qual estec *contreyt* per espasi de 5 ayns»; «a un *contreyt* rendé l'anar» (trad. «cuídám *contracto* gressum restituit»), «la sua osta, que era *contreyta* ---», *VidesR.*, 102r1, n. 1; 194v1, 262v1; «dels lebrosos, dels chechs, dels *contrets* e de diversses molts e altres languents», Eiximenis (*Do. Comp.*, *CoDoACA* XIII, 318.22).

No perd terreny en el S. xv. En el *Decam.* tradueix l'*attratto* de Boccaccio: «rancalosos, *contrets* e horps, e de qualsevulla malaltia fossen detenguts» (= «zoppi e *attratti* e ciechi e altri di qualunque infermità o difetto impediti»); «jo-m contrafaré *contret* ---» (I, § 1, 66.8f., 67; mentre que «perduto e *rattratto*» el gira per «afolat», ib., 67.21); «folls e *contrets* ---», Ausiàs XVI, 2c. En les *Lleg. Rim. Sev.* també 'paralític, esguerrat', v. 773, però especialment 'colltort, mig paralític', v. 872.

Restà usual bastant de temps, almenys en certes zones del territori o del llenguatge; car sota el mot *concrecho* que usa en cast. el val. Martí (1603, en continuar el *Guzmán de Alfarache*, Rivad. III, 385) es pot endevinar el cat. *contret* que ell diria en la llengua pròpia. I es continuà sentint en composicions de pietat popular: «Una Verge preciosa --- quansevol dona que hi hagi partera / l'infant o la infanta qu'ella parirà / no serà *contret* ni tult / ni tampoc afollat ---» (*Romancerillo*, reco. Penedès, MilàF, 64).

*Detraure*, ll. *detrabère* id.: mot molt savi que poc s'arrelà: «¿Qui pot errar - si tal pilot nos guia / --- / com vera lum - a tots mostrant la via / y confonent - tota sofisteria, / que gens *deträu* - la bondat infinida?», Arnau Deczós, a. 1487 (JMBover, *BiEscrBal.* O, 582. 8.4). *Detracció* [Belv.], *detraent*, *detraedor*; però generalment *detractor*, que esdevingué usual ja en el segle XIV: «Deya Sanctus Paulus que los *detractors* són cans del ramat, e de la cabana, del diable, car no soferen que Déus ne prena o n'arrap, una ovella que no ladren contra Déu, e contra aquella, fins que, si poden, la revoquen e la tornen al diable», Eiximenis (*Terg.*, 370). De vegades es digué *detractor* [Lacav.]. D'on

l'adopció de *detractar* [Lacav.; no Belv.]. *Detracció* [Lacav.]. *Detractiu*.

*Distreure*, abans *distraure*, pres del ll. *distrabère* 'dispersar l'atenció': en cat. [Lull, supra] l'evolució semàntica seguí els canals figurats que es marquen paral·lelament en fr. *distraine* (Lerch, *RLiR* XII, 270-83), en it. *distrarre* [*Lingua Nostra* v, 87] i cast. *distraer*: com ells degué esdevenir usual c. als Ss. xv-xvi, amb matisos més pròxims, de moment, al llatí (cf. *distruido* 'dissipat, llicencios' en el val. Martí, a. 1603, cont. del *G. de Alfarache*, Rivad. III, 372); *distracció* fou de primer 'distracció dels deures, llibertinatge': «com en Spanya temps havia hi havia monjos, e --- per la mala ombra dels sarraïns e heretges, se'n veïes en aquells gran *distracció* e relaxació», Ps-Boades, 62 (d'on *distraccionari*).

També el *DTO.* [1647] descabdella amplament les accs. pròximes a les llatines, però ja es va decantant a la moderna: «*distraure* o *divertir-se*: alias res agere --- vagari, divagari animo vel mente; abesse corpore --- diffusio animi: agisne mecum an non?»; «quan un auell que a estones venia-ns a complaure, / per ma dissort se'n vola, bonic com un estel, / de sos jocs a ma prole candíssima a *distraure*, / ab son bec d'or, y ploma de la blavor del cel»; «dies après, veyent al mariner capficat mirant aquelles aygues, li comta llur antiga història per *distraure* l del passat naufragi», *Atl.* VI, 21c, i sumari de la Intr. *Distret* [*DTO.* 1647], en el sentit d'«engrescat, bulliciós»: «La senyora Pepa 'l té per alegre y *distret*, com cal a l'edat de vostè: lo compara a una papallona», Noller (*Pap.*, 64). *Distrecte*.

*Distreure. Entretreure*, rar: Busa-N. «intercipere». *Extraure* (cf. supra), pres del ll. *extrahère*, en la forma *extraure*, Belv. De vegades abans es troba *estraure* 'treure d'un lloc, fer-ne sortir': «dix --- que veç 10 homes, e en aquels eren En Lorenz e --- e fo-li semblant que *estras*<c> los eretges de casa d'En R. de Serres» declaració d'un testimoni, en el procés de 1250, per heretgia (Alt Cardener, PPujol, *DocVgUrg.*, 15.23); *s'és estret* 's'ha desenvolupat, expandit en caràcter': «Del senyor infant vos faç saber, senyor, que és hom fort acabat, e qui en aquest viatge s'és *estret* e fet hom, e que-ls afers fan home» a. 1324 (Finke, *Acta Ar.* III, 453).

En el *Consolat de Mar*, *estraure's* (d'un afer) pot ser 'abstenir-se'n, estar-se'n, renunciar-hi': «si-ls dits mercaders se volen *estrer* d'anar del dit viatge --- si se n'*estrayen* --- e si s'*estrabien* del viatge ---» (§ 118, més cita a *VIA*). «*Estraire* 'm volia de midons amar ---», Cerverí, *Descort*. 'Exportar': «les robes e mercaderies qui *extrau* de Catalunya, per intenció de tornar aquelles en Cath., axí com són bótes e gerres buydades, stores, sarpellers e ---» a. 1481, complement del *Consolat de Mar* (ed. Moliné, 232). També *estraure* en algunes versions del Nebrixa. *Extracció* [*extr-i estr-*, Lacav.]. *Extracte* o *extret* m.; *estraite* llatinadura popular alacantina: «A mi lo que m'agrà tamé mol són es anisos. --- Y el torrò, itat? --- Y el *estraite*: iral! en sé dels, tot, arreu», *Canyissaes*, 28. *Extractiu. Ex-*